

Asia: VN/8871/2019

Lausuntopyyntö hallituksen esitysluonnoksesta eduskunnalle sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen järjestämisen uudistusta ja maakuntien perustamista koskevaksi lainsäädännöksi

Taustatiedot

Onko vastaaja

kunta

Vastaajatahon virallinen nimi

Juupajoen kunta

Vastauksen kirjanneen henkilön nimi ja mahdolliset yhteystiedot

Kunnanjohtaja Jyri Lammela, jyri.lammela@juupajoki.fi, puh. 050 384 0778

Viranomaisille: Lausuntovastauksen käsitelleen toimielimen nimi ja käsittelypäivämäärä

Juupajoen kunnanhallitus 14.9.2020 § 79

Kysymyksiä uudistuksen tavoitteista

1. Voidaanko esityksellä kaventaa väestön terveys- ja hyvinvointieroja sekä parantaa palvelujen yhdenvertaista saatavuutta? Jos ei, niin miten ehdotusta tulisi siltä osin muuttaa?

Voidaan, jos uudistus keskittyy perusterveydenhuollon ja muiden peruspalvelujen vahvistamiseen. Tämä edellyttää riittävän rahoitustason turvaamista maakuntatoimijalle. Ratkaisevaa on myös se mitä tarkoitetaan valmisteluasiakirjoissa mainituilla lähipalveluilla ja mahdollisilla keskittämisillä saatavuuden turvaamiseksi. Lain tulkinta ei saa johtaa automaattisesti palveluiden etäännyttämiseen keskittämällä niitä.

Terveydenhuoltomenojen kasvun hallinnan ja väestön terveyserojen vähentämisen tavoitteeseen pääsemiseksi keskeistä on panostus kansansairauksien ehkäisemiseen ja vähentämiseen. Näihin voidaan merkittävästi vaikuttaa muilla kuin terveydenhuollon keinoilla. Oleellista onkin, että kunnille jää hyvät edellytykset tehdä kokonaisvaltaista terveyden edistämistyötä ja vastata laadukkaalla tavalla myös muista kunnille jäävistä tehtävistä. Tulevalla rahoitusmallilla ja

valtionosuusjärjestelmän muutoksilla on ratkaiseva merkitys kuntien tuleviin toimintamahdollisuuksiin.

2. Voidaanko esityksellä kehittää pelastustoimen palvelujen saatavuutta, yhdenmukaisuutta ja vaikuttavuutta valtakunnallisesti, alueellisesti ja paikallisesti? Varmistaako esitys pelastustoimen pelastustoiminnan ja sosiaali- ja terveystoimen ensihoitopalvelujen synergiahyödyt? Jos ei, miten ehdotusta tulisi kehittää?

Esitys ei varmista pelastustoiminnan ja sosiaali- ja terveystoimen ensihoitopalveluiden synergiahyötyjä valtakunnallisesti, koska harkinta ensihoitopalvelujen tuottajasta on kuitenkin sote-maakunnalla vastaavasti kuten harkinta on nyt sairaanhoitopiirillä.

Kehittäminen edellyttää, että pelastustoimen rahoitus on riittävä. Nykytason mukainen pelastustoimen rahoitus ei tule riittämään jatkossa, riippumatta siitä tehdäänkö esitettyä maakuntamuutosta. Ilman lisärahoitusta esitetty muutos jopa heikentää pelastustoimen palveluja, koska ohjaus-valvontamekanismi olisi jatkossa nykyistä raskaampi. Pelastustoimessa on ilman esitettyä muutostakin merkittäviä rahoitus- sen korotuspaineita, johtuen mm. palvelutasosäädöksistä, työaikasäädösten uudesta tulkinnasta ja ICT- kustannusten noususta.

3. Toteutuuko demokratia esityksessä riittävällä tavalla? Jos ei, miten esityksen kansanvaltaisuutta voisi vahvistaa?

Kyllä, demokratia toteutuu esityksessä riittävällä tavalla. Kansanvalta ei varsinaisesti muutu sairaanhoitopiirin tasosta muuten kuin edustajien määrän vähenemisellä.

Kysymyksiä sote-maakuntalaista

4. Muodostaako sote-maakuntalaki tarkoituksenmukaisen yleislain tulevien sote-maakuntien hallinnon ja talouden järjestämiselle?

kyllä pääosin [Tulevat sote-maakunnat tulevat olemaan hyvin erilaisia. Muuttoliike, ikääntyminen, digitalisaatio ja maakuntauudistus vaikuttavat eri puolilla Suomea olevien kuntien ja maakuntien toimintaympäristöön hyvin eri tavalla. Sote- maakuntien erilaistuminen korostuu entisestään seuraavien vuosien kuluessa. Sote-maakuntalakiluonnos ei mahdollista palveluiden organisointia olosuhteet huomioon ottaen tarkoituksenmukaisimmalla tavalla. Tämä voi johtaa siihen, että palveluiden tuottaminen tulee tehottomaksi ja kalliiksi. Olosuhteiden erilaisuus tulee ottaa huomioon ja mahdollistaa joustavat yhteistoimintamuodot palvelujen järjestämisessä ja tuottamisessa. Myös perusoikeuksien toteutumisen kannalta on tärkeää, ettei liian jäykkä lainsäädäntö muodosta esteitä asukaslähtöiselle kehittämiselle ja palvelujen toteuttamiselle läheisyysperiaatteen mukaisesti. Kuntien ja sote-maakuntien yhteistyölle ei tule luoda minkäänlaisia lainsäädännöllisiä esteitä. Paikallisesti ja alueellisesti erilaiset ratkaisut tulee mahdollistaa lainsäädännöllä. Kunnan asukkaan näkökulmasta sekä toiminnallisesti ja kansantaloudellisesti on tärkeää mahdollistaa sopimusjärjestelyt kuntien ja maakuntien kesken. Yhteistyöjärjestelyistä, tuotannosta ja järjestämisvastuun siirrosta on oltava mahdollisuus sopia ottaen huomioon kuntien ja sote-maakuntien toimintaympäristöjen erilaisuus.]

5. Sote-maakuntalain 6 §:ssä säädetään maakunnan mahdollisuudesta alueellaan ottaa hoitaakseen sen lakisääteisiä tehtäviä tukevia tehtäviä sekä harjoittaa vähäriskistä liiketoimintaa, joka tukee sen lakisääteisten tehtävien toteuttamista. Tukeeko ehdotettu sääntely maakunnan itsehallinnon toteuttamista?

kyllä

6. Sote-maakuntalain 5 luvussa säädetään sote-maakunnan asukkaiden osallistumisoikeuksista. Ovatko osallistumisoikeudet turvattu esityksessä riittävällä tavalla?

kyllä [Asukkaiden suoraa osallistumista käsittelevä 29 § perusteluineen noudattaa pitkälti kuntalakia. Sote- maakuntalain perusteluissa erityisen hyvää on varhaisten osallistumismahdollisuuksien painotus valmisteluvaiheessa sekä maininta erityisryhmien ja vähemmistöjen huomioonottamisesta. Maakuntavaltuuston tulee luoda edellytykset asukkaiden suoralle osallistumiselle.]

7. Sote-maakuntalain 8 luvussa säädetään sote-maakuntien yhteistoiminnasta. Onko siitä esitetty säädettäväksi sote-maakuntien toiminnan ja yhteistyön näkökulmasta tarkoituksenmukaisesti?

kyllä pääosin [Säätely on sote-maakuntien välisen yhteistyön näkökulmasta oikean suuntaista. Kyseiseen lukuun tulee kuitenkin lisätä säännökset, jotka mahdollistavat sote-maakunnan ja kuntien välisen yhteistyön ja sopimisen sekä tehtävien hoitamisen samaan tapaan kuin yhteistyö kuntien kesken on kuntalain mukaan mahdollista.]

8. Sote-maakunnan talouden ohjaus perustuu erityisesti sote-maakuntalakiin ja sote-maakuntien rahoituslakiin. Ohjaavatko sote-maakuntien rahoitusmalli ja sote-maakuntalain mukainen taloudenohjausmekanismi sote-maakuntien taloudenhoitoa tarkoituksenmukaisella tavalla?

kyllä

9. Sote-maakuntalain 3 luvussa säädetään muun ohella sote-maakunnan lainanottovaltuudesta sekä investointien ohjauksesta koko julkisen talouden tasapainon huomioon ottavalla tavalla. Sote-maakunnille siirtyvien toimitilojen hallinnoinnista ei esitetä erikseen säädettäväksi. Turvaako ehdotettu investointien rahoitus- ja ohjausmalli tarpeellisten investointien toteuttamisen tarkoituksenmukaisella tavalla? Vastauksessa voi ottaa kantaa toimitilojen hallinnoinnin järjestämiseen paikallisella, alueellisella tai valtakunnallisella tasolla.

kyllä

10. Maakuntalain pykäläkohtaiset muutosehdotukset. OHJE: Erittele vastaukseen, mihin pykälään muutosehdotus liittyy lisäämällä pykälän numero ennen muutosehdotusta. Tee näin jokaisen pykälän kohdalla, jota kommentoit.

-

11. Muut vapaamuotoiset huomiot maakuntalaista.

-

Kysymyksiä sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämislaista

12. Muodostaako sote-järjestämislaki tarkoituksenmukaisen yleislain julkisen sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämiselle?

kyllä

13. Turvaavatko sote-järjestämislain säännökset sosiaali- ja terveyspalvelujen yhdenvertaisen saatavuuden?

kyllä pääosin [Uudistus mahdollistaa sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujen yhdenvertaisuuden parantamisen. Se ei saa kuitenkaan automaattisesti johtaa palveluiden etäännyttämiseen keskittämällä niitä.]

14. Varmistaako laissa esitetty tehtävien määrittely kunnan ja maakunnan osalta väestön hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen toteutumisen? ”

ei pääosin [Terveyden ja hyvinvoinnin edistämisen toteutumisen näkökulmasta työnjakoa tärkeämpää on riittävän hyvien toimintaedellytysten luominen kunnille, jotta ne voivat tehdä kokonaisvaltaista terveyden edistämistyötä. Kuntien rahoitusaseman turvaaminen uudistuksen jälkeen onkin ratkaisevassa asemassa.]

15. Turvaako 8 §:n sääntely sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisvastuun toteutumisen riittävällä ja tarkoituksenmukaisella tavalla?

ei pääosin [Esityksessä ei ole riittävästi huomioida sitä, että monituottajuuteen perustuva tuottaminen on jo vuosikymmeniä ollut käytössä sosiaali- ja terveystaluuissa. Ehdotetussa 8 §:ssä edellytettäisiin muun muassa, että sote-maakunnalla on järjestämisvastuunsa toteuttamisen edellyttämä oma palveluntuotanto. Hallituksen esityksessä tätä on perusteltu sillä, että julkiselle vallalle perustuslain 19 §:n 3 momentin mukaan kuuluvaan järjestämisvastuun kanton sekä perusoikeuksien turvaamisveloitteisiin liittyisi vaatimus tietyn tasoisesta omasta palvelutuotannosta. Maakunnan riittävä oma palvelutuotanto edellyttää hallituksen esityksen mukaan myös riittävää omaa sosiaali- ja terveydenhuollon henkilöstöä, hallinnollista ja muuta henkilöstöä sekä asianmukaisia toimitiloja, toimintavälineitä ja muita tarvittavia toimintaedellytyksiä. Hallituksen esityksessä tehty tulkinta perustuslain 19 §:n 3 momentin merkityksestä järjestämisvastuun vaihtoehtoisille toteuttamistavoille perustuu keskeisesti perustuslakivaliokunnan viime vaalikaudella antamiin lausuntoihin tuolloin käsitellystä sote-uudistuksesta. Perustuslakivaliokunnan viime vaalikaudella antamat lausunnot eivät kuitenkaan sellaisenaan sovellu nyt esitetyn uudistuksen valtiosääntöoikeudellisen arvioinnin perustaksi. Näin on siksi, että perustuslakivaliokunnan viime vaalikaudella arvioiman sote-uudistuksen perusratkaisut eroavat olennaisesti nyt ehdotettavan uudistuksen lähtökohdista. Viime vaalikaudella käsiteltyä sote-uudistusta paremman vertailukohdan nyt ehdotetun uudistuksen valtiosääntöoikeudelliselle arvioinnille muodostaakin järjestämisvastuun toteuttamisen nykytila, jossa kunnille on annettu laaja harkintavalta päättää järjestämisvastuulleen kuuluvien sote-palveluiden tuotannosta. Tiedossamme ei ole, että kuntien nykyisen lainsäädännön nojalla toteuttamia ulkoistusjärjestelyjä olisi toimivaltaisen tuomioistuimen toimesta katsottu perustuslain 19 § 3 momentin (tai muiden perustuslain säännösten, kuten perustuslain 6 tai 124 §:n) vastaisiksi. Ehdotettu 8 §:n mukainen sääntely rajoittaisi olennaisesti maakuntien edellytyksiä päättää itse tarkoituksenmukaisimmista keinoista järjestämisvastuulleen kuuluvien sosiaali- ja terveystaluuksien tuottamiseksi, esimerkiksi hyödyntämällä yksityisten palveluntuottajien resursseja ja osaamista palveluiden tuottamiseksi. Ehdotettua sääntelyä ei täten voida pitää tarkoituksenmukaisena perustuslain turvaamien riittävien sosiaali- ja terveystaluuksien varmistamiseksi. Perustellummalta vaikuttaisikin ratkaisu, jossa maakunnat saisivat sote- järjestämislain nojalla itse päättää tarkoituksenmukaisimmista keinoista järjestämisvastuulleen kuuluvien palveluiden tuottamiseksi. Edellä esitettyjen huomioiden perusteella esitämme seuraavien muutosten tekemistä ehdotettuun 8 §:ään: Sote-maakunta vastaa sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä alueellaan ja on järjestämisvastuussa asukkaidensa sosiaali- ja terveydenhuollosta. Muiden henkilöiden oikeudesta saada sosiaali- ja terveystaluuksia säädetään erikseen. Järjestämisvastuun sisällöstä säädetään tarkemmin sote-maakuntalain 7 §:ssä. Sote-maakunnalla on oltava riittävä osaaminen, toimintakyky ja valmius vastata sosiaali- ja

terveydenhuollon järjestämisestä ja sen on huolehdittava asukkaidensa palvelutarpeen mukaisesta sosiaali- ja terveystalvelujen saatavuudesta kaikissa tilanteissa.]

16. Onko 12 §:n sääntely ostopalvelujen hankkimisesta ja 12 a §:n sääntely vuokratyövoiman käytöstä tarkoituksenmukainen ja toteutettavissa käytännössä?

ei pääosin [Ehdotetun 12 §:n 1 momentin viimeinen virke liittyy järjestämislain 8 §:ssä ehdotettuihin maakunnan järjestämisvastuun toteuttamista koskeviin rajoituksiin. Ehdotetun 12 §:n esitöissä on tältä osin todettu muun muassa, ettei sote-maakunta voisi hankkia palveluja yksityiseltä palveluntuottajalta niin laajasti tai määrällisesti osuudeltaan niin mittavasti, ettei se pysty huolehtimaan kaikissa tilanteissa järjestämistehtävästään. Suomessa on ennen nyt ehdotettua sote-uudistusta toteutettu useita laajoja sosiaali- ja terveydenhuollon ulkoistusjärjestyjä. Tiedossamme ei ole, että minkään näistä toteutetuista järjestelyistä voitaisiin perustellusti katsoa johtaneen siihen, ettei järjestämisvastuussa oleva kunta tai kuntayhtymä tosiasiallisesti olisi kyennyt huolehtimaan perustuslain 19 §:n 3 momentin edellyttämällä tavalla järjestämisvastuunsa toteuttamisesta. Toteutettujen ulkoistusten on päinvastoin useissa tapauksissa voitu osoittaa mahdollistaneen tehokkuushyötyjä ja parantaneen palvelujen saatavuutta, mitä voitaneen pitää pikemminkin perustuslain 19 §:n 3 momentin mukaista perusoikeutta vahvistavana kuin sitä vaarantavana kehityksenä. 12 §:n 1 momentissa ehdotettua rajoitusta maakunnan mahdollisuuteen hankkia sosiaali- ja terveystalveluita yksityiseltä palveluntuottajalta ei täten voida pitää tarkoituksenmukaisena sikäli kuin maakunta oman harkintansa perusteella katsoo palveluiden hankinnan tarpeelliseksi järjestämisvastuulleen kuuluvien tehtävien tarkoituksenmukaiseksi hoitamiseksi. Olennaisesti vastaava huomio voidaan tehdä myös ehdotetusta vuokratyövoiman käyttöä koskevasta 12 a §:stä, johon sovellettaisiin ehdotuksen mukaan eräin poikkeuksin 12 §:n 1–3 momentissa säädettyjä rajoituksia. Ehdotetun 12 §:n 3 momentissa esitetään lisäksi rajoitettavaksi maakunnan oikeutta antaa yksityisen palveluntuottajan tehtäväksi erikoissairaanhoidossa tapahtuva hoidon tarpeen arviointi ja hoitoratkaisut edellyttämällä, että näiden osalta päätöksen tekisi aina virkasuhteessa oleva lääkäri. Ehdotettua sääntelyä on hallituksen esityksessä perusteltu lähinnä sillä, että erikoissairaanhoidossa tapahtuvaan hoidon tarpeen arviointiin ja hoitoratkaisuihin liittyy merkittäviä ratkaisuja asiakkaan oikeudesta saada julkisin varoin maksettavaa hoitoa ja että erikoissairaanhoidon annettavat tutkimukset ja hoito ovat usein kustannuksiltaan huomattavan kalliita. Käsityksemme mukaan potilaan oikeutta saada hänen sairautensa kulloinkin edellyttämää hoitoa ei tulisi ensisijaisesti perustaa kyseisiin julkistaloutta korostaviin seikkoihin, vaan potilaan etuun ja hoidon tarpeeseen kulloisessakin tilanteessa. Tästä näkökulmasta arvioituna ei pitäisi olla merkitystä sillä, tekeekö päätöksen hoidon tarpeesta ja hoitoratkaisuista erikoissairaanhoidossa virkasuhteinen vai esimerkiksi kyseistä erikoissairaanhoidon palvelua sopimuksen perusteella tuottavan yksityisen palveluntarjoajan palveluksessa työskentelevä lääkäri.]

17. Ovatko 13 §:n mukaiset yksityistä palveluntuottajaa koskevat vaatimukset perusteltuja

kyllä

18. Onko 16 §:n sääntely yksityisen palveluntuottajan alihankinnasta tarkoituksenmukainen ja toteutettavissa käytännössä?

kyllä pääosin [On huomioitava, että alihankkijat saattavat muuttua sopimuskauden aikana ja tämä pitäisi myös mahdollistaa, erityisesti pienten toimijoiden hyödyntämiseksi.]

19. Onko sote-maakuntien yhteistyöaluetta ja yhteistyösopimusta koskeva 33–36 §:n sääntely kokonaisuudessaan tarkoituksenmukainen?

kyllä

20. Turvaako 37 §:n sääntely kaksikielisten sote-maakuntien yhteistyöstä osaltaan ruotsinkielisten palveluiden saatavuuden?

ei kantaa

21. Onko 49 §:n sääntely valmiuskeskuksesta tarkoituksenmukainen ja perusteltu?

kyllä

22. Minkä sote-maakunnan tehtäväksi tulisi säätää ruotsinkielisten palvelujen kehittämisen tukeminen (31 §) koko maassa?

-

23. Sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämislain pykäläkohtaiset muutosehdotukset. OHJE: Erittele vastaukseen, mihin pykälään muutosehdotus liittyy lisäämällä pykälän numero ennen muutosehdotusta. Tee näin jokaisen pykälän kohdalla, jota kommentoit.

-

24. Muut vapaamuotoiset huomiot sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämislaista.

Nykyisiä Pirkanmaan sosiaali- ja terveyspalveluiden ulkoitus sopimuksia ei tule mitätöidä, vaan huomioida ne osaksi sote-maakunnan toimintaa. Ulkoitus sopimusten euromääräinen osuus koko maakunnan kustannuksista on pieni, mutta ne mahdollistavat myös maakunnan äärialueille hoitotakuulainsäädännön edellyttämiä palveluita ja ylläpitävät osaltaan alueiden elinvoimaa. Julkisomisteista osakeyhtiöpohjaista palvelutuotannon mallia ei tulisi myöskään asettaa eri asemaan kuin muuta julkisen palvelutuottajan toimintaa, vaan yhtiöissä tuotetut erilaiset palvelut tulisi rinnastaa omaan toimintaan. Julkisomisteisten osakeyhtiöiden maakuntarajan ylittävää toimintaa ei tulisi yksiselitteisesti kieltää. Jo nykyään palveluja tarjotaan yleisesti digitaalisesti maakuntarajojen yli esimerkiksi virtuaalisairaalan muodossa. Digitalisaatio on yksi merkittävin kustannussäästöjen saavuttamisen keino terveydenhuollossa. Valinnanvapaus on muuttanut terveydenhuollon toimintaympäristöä ja potilailla tulee jatkossakin olla oikeus valinnanvapauteen ja palvelujen saatavuuteen myös maakuntarajojen yli niin halutessaan. Pirkanmaalla esimerkiksi Tays Sydänsairaala Oy:n ja Coxa Oy:n palveluilla on merkittävä asema erikoissairaanhoidon palvelutuotannon kehittämisessä. Niiden avulla on nostettu palvelujen kustannustehokkuutta, parannettu palvelujen laatua ja kehitetty hoitopolkuja peruspalveluiden kanssa. Tämä palveluiden jatkuva parantaminen ja toimintamallien kehittäminen yhtiömuotoisena sparraajana pitää turvata jatkossakin.

Kysymyksiä pelastustoimen järjestämislaista

25. Lain 8 §:ssä ehdotetaan säädettävän pelastustoimen järjestämisen valtakunnallisista tavoitteista. Säännöksessä luetellaan asiat, jotka valtakunnallisissa strategisissa tavoitteissa on määriteltävä. Luettelo ei ole tyhjentävä. Ovatko säännöksessä luetellut kohdat tarkoituksenmukaisia?

kyllä pääosin

26. Mikä pitäisi lisätä/mikä pitäisi poistaa?

Kohtaan tulisi lisätä pelastustoimen ict-järjestelmien kehittämisen valtakunnalliset strategiset tavoitteet. Perustelu: ICT:n muutokset on merkittävä kustannuksia kasvattava kokonaisuus pelastustoimessa, jolla on vahva rajapinta digitalisaation kehittämiseen Suomessa eikä rajaudu pelastustoimeen tai sisäministeriön hallinnonalaan, joten on luonteva valtioneuvostotasolla linjattava asia.

27. Lain 13 §:ssä ehdotetaan säädettävän sote-maakunnan seuranta- ja arviointivelvollisuudesta. Lisäksi lain 16 §:ssä ehdotetaan säädettävän sote-maakunnan pelastustoimen omavalvonnasta. Onko sote-maakunnille ehdotettu seuranta-, arviointi- ja omavalvontakokonaisuus tarkoituksenmukainen?

kyllä

28. Pelastustoimen järjestämislain 5 pykälässä säädetään tehtävien kokoaminen suurempiin kokonaisuuksiin, jos se on välttämätöntä palvelujen saatavuuden, yhdenmukaisuuden tai laadun turvaamiseksi taikka tehtävien vaativuuden tai niistä johtuvien suurten kustannusten perusteella. Ovatko säännöksessä esitetyt koottavat tehtävät perusteltuja?

kyllä pääosin [Suurempiin kokonaisuuksiin koottaviin tehtäviin tulee huolehtia myös riittävä erillinen rahoitus. Pykälästä 5 tulee poistaa lause: Kukin sote-maakunta vastaa kuitenkin tehtäviensä rahoituksesta.]

29. Mitä kansainvälisessä pelastustoiminnassa hyödynnettäviä erityisresursseja (kalusto, muodostelmat) olisi tarkoituksenmukaista koota jonkun maakunnan/maakuntien hoidettavaksi?

Erityisresurssit suorituskykyinä -hankkeessa kalusto- ja muodostelmaresurssien sijaan kootaan määriteltyä suorituskykyä. Nykyiset erityisresurssit ovat:

MIRG (Maritime Incident Response Group; pelastustoimen erikoiskoulutettu meripelastusryhmä),

TAST (Technical Assistant and Support Team; teknisen avun ja tuen ryhmä) ja

USAR (Urban Search And Rescue; ihmisten paikallistamista ja pelastamista maan alta, sortuneista rakennuksista tai suurissa liikenneonnettomuuksissa, sekä ensihoidon antamista paikallistetuille ja pelastetuille ihmisille)

Nykyisten erityisresurssien lisäksi on mahdollisuuksia ja tarpeita koota yhteistä suorituskykyä seuraavissa valmiuksissa:

- Metsäpalojen torjunta (Pohjoisen alueen pelastuslaitokset=arktinen pelastusjoukkue)
- Tulvantorjunta (Pohjoisen alueen pelastuslaitokset=arktinen pelastusjoukkue)
- CBRNE-kansallinen tiedustelu- ja dekontaminaatiokyky (Pirkanmaa ja Satakunta)
- Pelastustoiminta terroritilanteessa (Helsinki)
- Raskas pelastusjoukkue (Pohjois-Karjala)

Myös Tilanne- ja johtokeskustoiminnassa olisi mahdollista koota suorituskykyä sisäministeriön julkaisun Tilanne- ja johtokeskuspalveluiden suorituskykyvaatimukset (2019:7) mukaisesti. Tilanne-

ja johtokeskuksia käy- tettäisiin myös kansainvälisen avun lähettämisen ja vastaanottamisen koordinoinnissa.

30. Mitä kansainvälisen avunannon ja vastaanottamisen edellyttämiä toimintoja (hälyttäminen, varustaminen jne.) olisi tarkoituksenmukaista koota johonkin maakuntaan/maakuntiin ja jos kyllä, mihin maakuntaan/maakuntiin?

Kansainvälisen pelastustoiminnan osaaminen on Suomessa korkealla tasolla. Suomi on jo pitkään ollut arvostettu ja aktiivinen kansainvälisen pelastustoiminnan toimija. Kansainvälinen pelastustoiminta on kuitenkin eriytynyt kotimaan toiminnasta ja pelastuslaitosten arjesta. Henkilöstön osaamista ja kokemusta kansainvälisestä pelastustoiminnasta ei ole pystytty hyödyntämään pelastustoimessa kotimaan valmiuden tukena. Nykyisessä turvallisuusympäristössä on entistä tärkeämpää varautua kansainvälisen avunannon lisäksi käyttämään pelastustoimen erityisresursseja tehokkaasti kotimaan onnettomuustilanteissa. Samoja resursseja voidaan hyödyntää myös tilanteessa, jossa jouduttaisiin pyytämään kansainvälistä apua Suomeen.

HNS (Host National Support)- toiminnat eli pelastustoimen toiminta kansainvälisen avun vastaanottamiseksi olisi tarkoituksenmukaista keskittää niihin maakuntiin, joissa on suora mahdollisuus ulkomailta tulevan resurssin vastaanottoon. Vastaanottoaikoja olisivat satamat, lentokentät ja maarajan ylityspaikat. Lisäksi jokaisella maakunnan pelastuslaitoksella tulee olla kyky vastaanottaa muodostelmia osaksi pelastusoperaatiota ja operoida ulkomaisten pelastusmuodostelmien kanssa. Tilanne- ja johtokeskusten välillä hoidetaan tiedonkulku ja ohjeistus HNS-laitoksen ja apua vastaanottavan pelastuslaitoksen kanssa. Kansallisena ulkomaisen avun vastaanottoaikoja toimisi Tampere ja Tampere-Pirkkalan lentokenttä. Lähetettävän avun lähtöpaikkana olisi Tampere yhdistäen toimintaan SPR:n Kalkun varikon toiminnot.

31. Pelastustoimen järjestämislain pykäläkohtaiset muutosehdotukset. OHJE: Erittele vastaukseen, mihin pykälään muutosehdotus liittyy lisäämällä pykälän numero ennen muutosehdotusta. Tee näin jokaisen pykälän kohdalla, jota kommentoit.

12§ Pelastustoimen rahoitusta tarkasteltaessa olisi hyödynnettävä sote- lainsäädännön tapaan valtion lisärahoitusta pelastustoimen valmiuden ylläpitoon ja häiriötilanteiden hoitamiseen.

13§ Sote-maakunnan seuranta- ja arviointivelvollisuudessa käytettävissä tiedoissa on huomioitava tietojen vertailukelpoisuus muiden sote-maakuntien tietoihin, koska maakunnat tulevat kuitenkin olemaan erilaisia, niin toimintaympäristöltään kuin myös palvelujen tuotantorakenteeltaan.

14§ Asiantuntija-arvion onnistumiseksi olisi kiinnitettävä huomio valtakunnallisesti yhtenäisiin palvelujen laatua, kustannustehokkuutta ja vaikuttavuutta kuvaaviin arviointikriteereihin ja varmistaa riittävä osaaminen arvioinnin suorittamiseksi. Arviointi voitaisiin toteuttaa ministeriöön muodostettavan asiantuntijayksikön toimesta aluehallintoviraston sijaan.

32. Muut vapaamuotoiset huomiot pelastustoimen järjestämislaista.

-

Kysymyksiä voimaanpanolaista

33. Sote-maakuntien aluejaon pohjana on kuntaperusteinen maakuntajako, josta säädetään voimaanpanolain 5 §:ssä. Onko ehdotettu aluejako tarkoituksenmukainen sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen järjestämisen näkökulmasta?

ei pääosin [Sote- maakuntien suuri määrä tulee vaikeuttamaan yhdenvertaisten palveluiden järjestämistä ja tuottamista. Pienimmät maakunnat tullevat tarvitsemaan laajamittaista yhteistyötä kyetäkseen hoitamaan sote- maakunnille säädettyt tehtävät. Oletettavaa onkin, että maakuntien määrä vähenee joko arviointimenettelyn kautta tai heikoimpien maakuntien hakeutuessa yhteistyöhön vapaaehtoisesti.]

34. Sote-maakuntarakennelain 3 §:n mukaan maakuntajako toimii nykyiseen tapaan myös muiden valtion aluejakojen perustana. Lisäksi maakuntajako toimii maakuntien liittojen toimialuejaon pohjana. Onko ehdotettu 5 §:n mukainen aluejako tarkoituksenmukainen muun aluehallinnon näkökulmasta?

ei pääosin [Valtion hallinnon aluejako ei vastaa, esimerkiksi poliisilaitosten, aluehallintovirastojen tai tuomioistuinten osalta nyt esitettyä sote- maakuntajakoa. Alueiden määrää tulisi vähentää huomattavasti ja muodostaa pienemmistä maakunnista suurempia kokonaisuuksia, jotta ne eivät ajaudu vaikeuksiin.]

35. Lakiehdotuksessa Etelä-Savon ja Pohjois-Savon maakuntia ehdotetaan muutettavaksi siten, että Enonkoski, Rantasalmi, Savonlinna ja Sulkava siirtyisivät Etelä-Savosta Pohjois-Savo. Muutos vaikuttaa sekä sote-maakuntaan että valtion aluejakojen pohjana olevaan maakuntajakoon. Mihin maakuntaan näiden kuntien tulisi kuulua ja mitä vaikutuksia vaihtoehdoilla olisi lausunnonantajan toimintaa:

-

36. Lakiehdotuksessa Uudenmaan maakunnan alueella sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä vastaisi neljä sote-maakuntaa (Itä-Uusimaan sote-maakunta, Keski-Uusimaan sote-maakunta, Länsi-Uusimaan sote-maakunta, Vantaa-Keravan sote-maakunta) sekä Helsingin kaupunki, joka ei kuuluisi mihinkään sote-maakuntaan. Muiden aluejakojen osalta Uudenmaan nykyinen maakunta olisi yksi kokonaisuus. Onko ehdotettu sääntely aluejakojen näkökulmasta tarkoituksenmukainen?

kyllä

37. Turvaako väliaikaisten toimielinten kokoonpano ja laissa säädetty tehtävät uudistuksen toimeenpanon (7 - 8 §)?

kyllä

38. Voimaanpanolain 4 luvun mukaan sairaanhoitopiirien ja erityishuoltopiirien kuntayhtymät, sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen tehtäviin liittyvä kuntien ja eräiden kuntayhtymien irtain omaisuus, lomapalkkavelka ja sopimukset siirtyvät sote-maakunnille. Kuntien toimitilat ja kiinteistöt jäävät kuntien omistukseen. Onko omaisuusjärjestelyjä koskeva ratkaisu hyväksyttävä?

ei pääosin [Mikäli lainvalmistelussa edetään lakiluonnoksessa esitetyn ratkaisun pohjalta, tulee varmistaa, ettei kunnille aiheudu omistamiinsa sote-kiinteistöihin liittyviä taloudellisia riskejä ja

seuraamuksia. Siirtymäkauden sitovan vuokrajakson tulee olla esitettyä (3 + 1 vuotta) pidempi, vähintään 5 vuotta, jotta kunnat voivat varautua ja valmistautua mahdollisiin palveluverkon muutoksiin. Myös siirtymäkauden jälkeen laadittavat vuokrasopimukset ja muut sopimukset on määriteltävä laadittavaksi siten, että vuokrataso mahdollistaa laadukkaan ja ennakoivan kiinteistöpidon, investointien riskittömän toteuttamisen sekä omaisuuden arvon säilyttämisen.]

39. Voimaanpanolain 4 luvussa säädetään kuntien oikeudesta saada valtiolta korvaus uudistukseen liittyvien omaisuusjärjestelyjen aiheuttamista välittömistä kustannuksista sekä korvausmenettelystä. Korvaus kohdistuisi ensisijaisesti kunnille ja kuntayhtymille jääviin omaisuuseriin, esimerkiksi siirtymäajan jälkeen käytöstä poistuvien toimitilojen kustannuksiin. Onko kompensatiosääntely hyväksyttävä?

ei pääosin [Ehdotetun kompensatiosääntelyn mukaan valtio korvaisi omaisuusjärjestelyistä aiheutuneita kustannuksia kunnille täysimääräisesti siltä osin, kun kyse on 0,7 prosenttiyksikön veronkorotuspainetta ylittävästä osuudesta. Toisaalta korvaus kattaisi 75 prosenttia niistä kustannuksista, jotka alittavat edellä mainitun veronkorotuspaineen, jos kyse olisi kunnasta, jonka veroprosentti ylittää kahdella keskimääräisen veroprosentin. Kompensaatiomenettelyssä 0,7 prosenttiyksikön korvausraja on liian korkea. Korvausrajaksi esitetään 0,25 prosenttiyksikköä.]

40. Voimaanpanolain 17 §:n mukaan kunnallisia sosiaali- ja terveydenhuollon ja pelastustoimen palveluja tuottavissa organisaatioissa työskentelevä henkilöstö siirtyisi maakuntien palvelukseen liikkeenluovutuksen periaatteiden mukaisesti. Lisäksi henkilöstö, joka muualla kunnan hallinnossa tai tukipalveluissa tekee pääasiallisesti sosiaali- ja terveydenhuollon tehtäviä, siirtyisi maakuntien palvelukseen. Onko henkilöstön siirtymisestä esitetty säädettäväksi henkilöstön aseman näkökulmasta tarkoituksenmukaisesti?

kyllä pääosin [Valittu mekanismi, liikkeen luovutus, on kannatettava, koska järjestämis- ja tuottamisvastuu siirtyy kyseessä olevista yksiköistä sote-maakunnille. Tukipalveluhenkilöstön osalta on aiheellista tarkentaa, tapahtuuko siirtyminen myös kuntien yhtiömuotoisesta toiminnasta samalla periaatteella (mikäli henkilön tosiasiallisista työtehtävistä pääosa on kunnan sosiaali- tai terveydenhuollon tai pelastustoimen tukitehtäviä).]

41. Onko 28 §:n mukainen ulkoistamissopimusten mitättömyyttä koskeva sääntely perusteltu ja turvaako se osapuolten aseman riittävästi?

ei [Mitättömyysseuraamukseen on oltava painavat yhteiskunnalliset perusteet. Pirkanmaan maakunnan alueella ei mielestämme löydy painavia yhteiskunnallisia perusteita mitätöidä maakunnassa olevia kolmea ulkoistussopimusta: Mänttä-Vilppulan (Juupajoki), Parkanon ja Kihniön. Hankintasopimusten mitätöiminen ei myöskään saa johtaa kohtuuttomiin ja epätarkoituksenmukaisiin tilanteisiin asiakkaiden ja palveluiden saatavuuden näkökulmasta. Ulkoistamissopimusten mitätöinti lain nojalla merkitsee olennaista puuttumista perustuslain 15 §:ssä turvattuun omaisuuden suojaan. Ehdotetun sääntelyn hyväksyttävyyttä tulee täten arvioida perusoikeuksien yleisten rajoitusedellytysten, kuten sääntelyn tarkoituksen hyväksyttävyyden ja sääntelyn oikeasuhtaisuuden, näkökulmasta. Hallituksen esityksessä perustuslailla turvattuun omaisuuden suojaan puuttumista on perusteltu sillä, että voimaan jäädessään 28 §:n soveltamisalaan kuuluvat ulkoistussopimukset olisivat ristiriidassa perustuslain 6 ja 19 §:n 3 momentin kanssa, mistä johtuen sopimusten mitättömäksi säätämiseksi olisi olemassa yhdenvertaisuuden toteutumiseen ja perusoikeuksien turvaamiseen liittyvät painavat yhteiskunnalliset perusteet. Hallituksen esityksessä ei kuitenkaan ole esitetty riittäviä perusteita sille, miksi ulkoistussopimusten jäämisen voimaan tulisi katsoa olevan ristiriidassa perustuslain 6 ja/tai 19 §:n kanssa. Käsityksemme mukaan Suomessa jo tosiasiallisesti toteutetut

ulkoistusjärjestelyt eivät ole vaarantaneet järjestämisvastuussa olevien tahojen edellytyksiä huolehtia asianmukaisesti järjestämisvastuunsa toteutumisesta perustuslain 19 §:n 3 momentin edellyttämällä tavalla. Mikäli ulkoistussopimusten voimassa olon jatkumisen ei tosiasiallisesti voida katsoa vaarantavan maakunnan edellytyksiä huolehtia järjestämisvastuunsa toteutumisesta perustuslain 19 §:n 3 momentin edellyttämällä tavalla, ulkoistussopimusten mitätöinnille lienee vaikeaa osoittaa hyväksyttävää oikeudellista perustetta. Ehdotettu ulkoistussopimusten mitätöinti johtaisi myös yksityisten palveluntarjoajien kannalta kohtuuttomiin ja ennakoimattomiin taloudellisiin seurauksiin. Hallituksen esityksessä on muun muassa esitetty tietyissä tilanteissa rajoitettavaksi palveluntuottajan oikeutta korvaukseen välittömistä vahingoista, joita sille aiheutuu sopimuksen mitätöimisestä esimerkiksi tarpeettomaksi käyneiden investointien vuoksi. Ehdotetun säännöksen nojalla ei myöskään ylipäätään korvattaisi palveluntuottajalle sopimuksen mitätöimisestä aiheutuvia välillisiä vahinkoja, jotka voivat kuitenkin olla suuruudeltaan huomattaviaakin. Ehdotettua säännöstä voidaan täten pitää Suomen kaltaisessa oikeusvaltiossa hyvin poikkeuksellisenä puuttumisena perustuslain turvaamaan omaisuuden suojaan.]

42. Turvaako Kärkullan toiminnan jakamista koskevat ehdotukset sen toiminnan jatkuvuuden sote-maakuntien toimintana?

Kyllä

43. Uudistus tulisi ehdotuksen mukaan voimaan vuoden 2023 alusta. Onko uudistus toteutettavissa uudistuksessa ehdotetussa aikataulussa?

ei pääosin [Suunnitellun aikataulun mukaan esitykseen liittyvät lait on tarkoitettu tulevan voimaan pääosin vuoden 2023 alusta lukien, voimaanpanolaki 1.7.2021. Ensimmäiset maakuntavaalit järjestettäisiin tammikuussa 2022 ja vaaleissa valittavan maakuntavaltuuston toimikausi alkaisi 1.3.2022. Väliaikaiset sote-maakuntien valmistelutoimielimet vastaisivat sote-maakunnan toiminnan ja hallinnon käynnistämisen valmistelusta, kunnes sote- maakuntavaltuusto on valittu ja sote-maakuntahallitus on aloittanut toimintansa. Talouden muuttunut toimintaympäristö on tuonut uusia, huomattavia riskejä uudistuksen toteuttamisen näkökulmasta. Sote-uudistus aiheuttaa jo yksin kuntien tulevien vuosien talouteen poikkeuksellista epävarmuutta. Tätä epävarmuutta lisää merkittävästi vallitseva koronaviruspandemia, joka on jo aiheuttanut kunnille merkittäviä taloudellisia haasteita ja johtanut kuntien ja sairaanhoitopiirien palvelu- ja hallintojärjestelmien merkittävään kuormitukseen. On ilmeistä, että pandemiatilanne tulee kuormittamaan kuntia ja kuntayhtymiä, erityisesti sosiaali- ja terveydenhuoltoa myös jatkossa, jolloin voimavarat sote-uudistuksen toimeenpanoon ovat kunnissa varsin rajalliset. Palkkahallinnon ja taloushallinnon osalta sekä tietojärjestelmät että järjestelmätoimittajien resurssit ovat isona haasteena nopealla aikataululla samanaikaisesti tehtävissä, maanlaajuisissa uudistuksissa aiheuttaen merkittävän riskin mm. oikea-aikaisiin palkkojen maksatuksiin. Maakuntien perustaminen ja niiden toiminnan käynnistäminen on erittäin mittava muutosprosessi, joka edellyttää poikkeuksellisen huolellista valmistelua. Uudistuksen vaikutukset ovat moniulotteiset ja sen toteuttamiseen liittyy edelleen sekä paljon epävarmuuksia, että riskejä. Edellä mainittu huomioon ottaen on uudistuksen toimeenpano suunniteltu liian nopeaksi. Näin siitä huolimatta, että uudistuksen riskien voidaan katsoa olevan aiempien hallituskausien sote-uudistuksia jossain määrin pienempiä. Silti on epätodennäköistä, että hyvän lainsäädäntötavan edellyttämä huolellinen valmistelu ja vaikutusten arviointi sekä toimeenpano olisivat toteutettavissa esitetystä aikataulusta.]

44. Voimaanpanolain pykäläkohtaiset muutosehdotukset. OHJE: Erittele vastaukseen, mihin pykälään muutosehdotus liittyy lisäämällä pykälän numero ennen muutosehdotusta. Tee näin jokaisen pykälän kohdalla, jota kommentoit.

-

45. Muut vapaamuotoiset huomiot voimaannolaista.

-

Kysymyksiä maakuntien rahoituslaista

46. Valtio rahoittaa pääosin perustettavien sote-maakuntien toiminnan, eli vastuu sosiaali- ja terveystalouden ja pelastustoimen rahoittamisesta osoitetaan valtiolle. Onko ratkaisu uudistuksen tavoitteiden näkökulmasta tarkoituksenmukainen?

kyllä

47. Valtion rahoituksen taso kullekin varainhoitovuodelle perustuu lähtökohtaisesti sote-maakuntien edellisen vuoden laskennallisiin kustannuksiin. Valtion rahoituksen tasoa korotetaan vuosittain arvioidun palvelutarpeen muutoksen (7§), kustannustason (hintojen) (8 §), tehtävämuutosten (9 §) sekä toteutuneiden kustannusten perusteella (10 §). Palvelutarpeen muutoksen osalta esitykseen sisältyy valtion rahoituksen kasvua osittain hillitsevä tekijä siten, että arvioidusta tarpeen muutoksesta huomioidaan 80 %:n osuus kolmannelta vuodelta lähtien (36 §). Lisäksi sote-maakunnalla on oikeus lisärahoitukseen, edellyttäen, että lain 11 §:ssä tarkoitettut edellytykset täyttyvät. Onko sote-maakunnalla riittävät taloudelliset edellytykset suoriutua lakisääteisistä tehtävistä?

ei kantaa

48. Ovatko sote-maakuntien valtion rahoituksen *sosiaali- ja terveydenhuollon tehtävien* rahoituksen määräytymiskriteerit (luku 3) ja niiden painokertoimet perusteltuja?

ei pääosin [Suurin osa eli noin 80 prosenttia yleiskatteisesta rahoituksesta määräytyisi sairastavuuteen ja sosioekonomisiin tekijöihin perustuvan sote-palvelukertoimen perusteella. Asukasmäärän perusteella (€/asukas) määräytyisi vain vajaa 15 prosenttia rahoituksesta. Hyvin pieni osa (alle 4 prosenttia) rahoituksesta määräytyisi vieraskielisyyden ja asukastiheyden perusteella. Määräytymiskriteerit poikkeavat nykyisistä valtion sosiaali- ja terveystalouden rahoituskriteereistä. Tällä hetkellä sairastavuuden ja sosioekonomisten tekijöiden perusteella määräytyy noin 58 prosenttia rahoituksesta ja asukas- ja ikärakennepohjaisesta noin 39 prosenttia rahoituksesta. Rahoituksen määräytymiskriteerit eivät ota riittävästi huomioon suurempien sote-maakuntien väestömäärää ja tulevaa väestönkasvua johtaen näiden maakuntien riittämättömään rahoitukseen. Siitä syystä asukasmäärän painoarvoa tulee merkittävästi lisätä. Määräytymiskriteerit eivät myöskään ota riittävästi huomioon heikkenevän huoltosuhteen kuntien määrää maakunnassa, joka johtanee säästöpainaisiin maakunnissa, joissa on ikärakenteeseen nähden korkeat sote-kustannukset.]

49. Ovatko sote-maakuntien valtion rahoituksen *pelastustoimen tehtävien* rahoituksen määräytymiskriteerit (luku 4) ja niiden painokertoimet perusteltuja?

ei [Rahoitus pelastustoimen osalta ei tule olemaan riittävä. Hallituksen linjauksissa pelastustoimen uudistuksen tavoitteena on, että kansalaisten ja koko yhteiskunnan turvallisuus säilyy ennallaan tai paranee. Esitetyllä rahoitusmallilla turvallisuus heikkenee. Pelastuslaitosten rahoitus pelastustoimen palvelujen tuottamiseen alueillaan heikkenee nykyisestä, koska rahoitusmalli perustuu nykytilaan, ja malli ei anna uusia resursseja sote- maakunnille vastuutettavien valtakunnallisten järjestelyjen hoitamiseen. Nykytilassa kuntien siirtyvissä laskennallisissa kustannuksissa ei ole valtakunnallisten järjestelyjen kustannuksia, ja tästä johtuen rahoituspohja on riittämätön. Valtakunnallisten tehtävien

rahoitus tulee hoitaa erikseen. Tausta-aineistoissa Pirkanmaan pelastustoimen osalta esitetty tarve 78 euroa/asukas on riittämätön. Tampereen kaupungin ja kaupunkiseudun rakennuskanta ja väkimäärä lisääntyvät joka vuosi, mistä johtuen alueella on jo nyt toimintavalmiuspuutteita. Pirkanmaalla pelastustoiminnan palvelutasoa täytyy kehittää riittävän toimintavalmiuden varmistamiseksi erityisesti Tampereen kaupunkialueen I-riskiluokan alueilla, mutta kehittäminen tulee tehdä myös niin, ettei maakunnan reuna-alueilla palvelut ja yhteiskunnan turvallisuus heikkene.]

a) Onko maakuntien rahoitukselle vuosille 2023–2029 esitetty siirtymäaika riittävä?

kyllä

b) Onko toistaiseksi pysyvä enimmäismuutostasaus kannatettava?

ei pääosin [Rahoitusmalliin liittyy huomattavia riskejä. Kunnille ei saa syntyä rahoitusmallista negatiivisia vaikutuksia, minkä vuoksi siirtymätasauksesta tulee poistaa negatiivinen vaikutus kokonaan.]

51. Valtion rahoitus maksetaan sote-maakunnalle kuukausittain viimeistään kuukauden ensimmäisenä päivänä. Varainhoitovuoden tammikuussa ja kesäkuussa maksetaan molempina 2/12 koko vuoden rahoituksesta ja muina kuukausina jäljelle jäävä rahoitus yhtä suurina erinä (25 §). Sen lisäksi vuoden 2023 rahoituksen tammikuun maksuerästä puolet maksetaan sote-maakunnalle vuoden 2022 joulukuun 1 päivänä (37 §). Onko rahoituksen maksatuksen aikataulu maksuvalmiuden ja kassan hallinnan kannalta tarkoituksenmukainen?

kyllä

52. Maakuntien rahoituslain pykäläkohtaiset muutosehdotukset. OHJE: Erittele vastaukseen, mihin pykälään muutosehdotus liittyy lisäämällä pykälän numero ennen muutosehdotusta. Tee näin jokaisen pykälän kohdalla, jota kommentoit.

34 § Sote-maakuntien rahoitus määräytyy vuonna 2023 kuntien ja kuntayhtymien sosiaali- ja terveyspalvelujen ja pelastustoimen talousarviotietojen perusteella korotettuna 1,2 %:lla. Siirtymäajan talousarvion määräytymisperusteissa ei ole huomioitu riittävällä tavalla muutuskustannuksia. Vuosien 2023 ja 2024 sote-maakuntien rahoituksessa tulee huomioida muutuskustannukset ja tästä on tehtävä kirjaukset lakiin. Poikkeussäännös 36 §, jossa palvelutarpeen 1,2 % lisäkustannukset huomioidaan vuosien 2023 ja 2024 talousarvioissa ei riitä sote-maakunnan perustamiseen ja käynnistämiseen liittyvien siirtymäkustannusten kattamiseen. Siirtymäkustannukset tulevat olemaan merkittäviä.

53. Muut vapaamuotoiset huomiot maakuntien rahoituslaista.

Valtion rahoituksen tasosta säädettävän 6 § lähtee kustannustason nousun olettamasta. Vaikka tämä todennäköisesti onkin oikea ennuste, olisi kuitenkin syytä käyttää vain termiä muutos ja muuttaminen, ei korotus ja korottaminen.

Koska sote -maakuntien rahoituksen tarkistaminen tehtäisiin koko maan tasolla, rahoitusmalli ei siten olisi yksittäisen sote -maakunnan kannalta kustannusperusteinen. Tätä voi pitää kustannustehokkuusajattelun kannalta ongelmallisena. Yksittäisen sote -maakunnan kannalta katsottuna tämä malli ei kannusta kustannustehokkuuteen, vaan pikemminkin päinvastoin.

Lisärahoitusmekanismi on todella monimutkainen ja tulee varmasti työllistämään kiitettävästi henkilöstöä niin maakunnissa kuin ministeriöissäkin.

Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen kerroin pitäisi olla korkeampi. Tämä loisi maakunnalle paineita myös panostaa tähän toimintaan, vaikkakin päävastuu näistä tehtävistä jää kunnille. Toimintaa kuvaavien indikaattorit lienevät oikeita, mutta niihin moniin vaikuttavat muutkin tekijät kuin ne, joita halutaan mitata (esim. lonkkamurtumien määrät). Samoin pitää ottaa rahoituksessa huomioon, että kuntien työllistämiseen liittyvät toimet korostuvat elinvoiman ja hyvinvoinnin kehittämisessä.

Kun kuntien verotuloista ja sekä valtionosuuksista yli puolet leikataan pois ja siirretään maakunnille, se luo valtavan haasteen kunnille selviytyä sille jäävistä tehtävistä ja vastata elinvoiman kehittämisestä. Vaikka talouden volyyymi leikkautuu yli puolella, kunnille kuitenkin jäävät velat ja mm. infran sekä kiinteistöjen ylläpito- ja kehittämisvelvollisuus.

Lakiesityksessä tulee huomioida HUS:n lisäksi myös muiden yliopistosairaaloitten rooli.

Terveydenhuoltolain 59 §:n ja 61 §:n mukaan yliopistollisille sairaaloille suoritetaan valtion korvaus lääkäreiden ja hammaslääkäreiden perus- ja erikoistumiskoulutuksen aiheuttamista ylimääräisistä kustannuksista sekä yliopistotasoisesta tutkimuksesta. Tutkimuksen ja koulutuksen korvaustaso on ollut aikoinaan noin 12 prosenttia yliopistosairaalan toimintamenoista, mutta sen taso on vakiintunut muun muassa Taysin osalta noin 20 miljoonaan euroon. Sote-lakiluonnoksista ei käy ilmi, miten yliopistollisille sairaaloille korvataan nämä ylimääräiset kustannukset. Mikäli yliopistosairaaloille ei korvata erikseen näitä ylimääräisiä kustannuksia, vaarantuu erikoislääkärikoulutus ja yliopistotasoinen tieteellinen tutkimustyö.

Kuntien rahoitusta koskeva lainsäädäntö

54. Ovatko valtionosuusjärjestelmään esitetyt, sote-uudistuksesta aiheutuvien merkittävien kuntakohtaisten muutosten lieventämiseksi esitetyt tasausjärjestelyt hyväksyttäviä ja riittäviä (laki kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta 29 ja 30 §)?

ei [Kuntakohtaiset muutokset tulisi rajoittaa enintään +50 euroa/asukas tasoon, koska + 100 euroa/asukas tai 1 %-yksikön muutospaine veroprosenttiin on liian suuri. Lisäksi muutosrajoituksesta tulee poistaa kokonaan negatiivinen eli rahoitusta vähentävä vaikutus. Hyötyvät kunnat saavat hyötyä (ad + 50 euroa/asukas), mutta häviäjäkuntien tappio tulee poistaa esityksestä. Koronaepidemian vaikutukset tulee huomioida. Kuntien suhteellinen velkaantuneisuus tulee kasvamaan merkittävästi, koska talouden koko puolittuu. Tämä tulee kiristämään kuntataloutta huomattavasti, koska kunnan velvollisuus tasapainoiseen taloudenpitoon ja muun muassa kertyneiden alijäämien kattamiseen ei uudistuksessa poistuu. Esitys siis leikkaa kuntien tuloja, mutta velat säilyvät samana, samoin infran ja kiinteistöjen ylläpitotarve. Tämä vaikuttaa merkittävästi kuntien taseeseen ja lisää kuntien riskejä. Tosiasiallisesti soten investointeihin käytetyt kuntien velat tulisi kompensoida kunnille tai siirtää valtion rahoitusvastuulle, mikäli tilat jäävät vuokra-ajan päätyttyä käyttämättömiksi. Erytisen huonoon asemaan joutuvat kasvavat kunnat, koska niiden osalta investointitarpeet eivät katoa. Uudistuksen seurauksena verotulopohja kuitenkin puolittuu, jolloin haasteeksi kunnissa muodostuu vuosikatteen pitäminen tasolla, jolla investoinnit kyetään rahoittamaan]

55. Ovatko valtionosuuskriteerit sekä niiden painotukset yleisesti ottaen perusteltuja (laki kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta, luku 2 sekä luonnos valtioneuvoston asetukseksi kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta)?

ei pääosin [Tulevalla rahoitusmallilla ja valtionosuusjärjestelmän muutoksilla on ratkaiseva merkitys kuntien tuleviin toimintamahdollisuuksiin niin perusoikeuksien toteuttajana kuin elinvoima- ja kilpailukykytehtävien hoitajana. Koska kunnat huolehtivat jatkossakin terveyden ja hyvinvoinnin edistämisen ohella merkittävästä määrästä perusoikeudellisia tehtäviä (mm. varhaiskasvatus, esi- ja perusopetus), on niiden hoitamisen edellytykset turvattava kannustavan rahoitusratkaisun avulla. Myös perustuslain rahoitusperiaate edellyttää, että kunnille turvataan riittävät voimavarat niille jäävien tehtävien hoitamiseksi.]

56. Kuntien rahoitusta koskevan lainsäädännön pykäläkohtaiset muutosehdotukset. OHJE: Erittele vastaukseen, mihin pykälään muutosehdotus liittyy lisäämällä pykälän numero ennen muutosehdotusta. Tee näin jokaisen pykälän kohdalla, jota kommentoit.

-

57. Muut vapaamuotoiset huomiot kuntien rahoitusta koskevasta lainsäädännöstä.

Rahoituksessa pitää ottaa huomioon myös kuntien lisääntyvä rooli työllistämässä ja osaavan työvoiman turvaamisessa alueen yrityksille. Sairaanhoidopiirien alijäämän kattamisvelvollisuuden määräaika tulee pidentää vähintään viiteen vuoteen.

Verolainsäädäntö

58. Pidättekö maakuntien rahoituksen keräämiseksi esitettyjä verojärjestelmän muutoksia hyväksyttävänä?

ei [Kunnallisveron yksipuolinen leikkaus loukkaa kuntien perustuslaissa turvattua itsehallintoa ja verotuksesta päättämistä. Kunnan verotusoikeuteen puuttumisessa on myös riski, että kuntien lainojen korkotaso nousee. Uudistuksessa tulee ottaa huomioon kaupungit ja kunnat, joissa poismuutto ja huoltosuhteen heikkeneminen vaikuttavat merkittävästi tulevaisuuden ennustamiseen myös verotulojen osalta. Vähenevät verotulot luovat paineita toiminnan ja palvelujen laadukkaalle järjestämiselle. On suuri riski, että osa kunnista ja kaupungeista eivät pärjää ja pysty tuottamaan palveluja ilman kannustimia ja verotulojen kompensointia. Mikäli verotulopohja uudistuksen myötä puolittuu, on huomioitava, että vuosikate ei riitä pitkällä aikavälillä muun muassa investointien rahoittamiseen.]

59. Verolainsäädännön pykäläkohtaiset muutosehdotukset. OHJE: Erittele vastaukseen, mihin pykälään muutosehdotus liittyy lisäämällä pykälän numero ennen muutosehdotusta. Tee näin jokaisen pykälän kohdalla, jota kommentoit.

-

60. Vapaamuotoiset huomiot verolainsäädännöstä.

-

Maakuntien ja kuntien henkilöstöä koskeva lainsäädäntö

61. Kunnallista henkilöstöä koskevan lainsäädännön soveltamisalaa ehdotetaan muutettavaksi koskemaan myös maakuntien henkilöstöä. Maakuntien työnantajaedunvalvontaa hoitaisi uudella lailla säädettävä Kunta- ja maakuntatyönantajat KT. Onko henkilöstön asemasta ja työnantajaedunvalvonnasta esitetty säädettäväksi tarkoituksenmukaisesti?

kyllä

62. Onko eläkkeiden rahoittamisesta esitetty säädettäväksi tarkoituksenmukaisesti?

kyllä

63. Vapaamuotoiset huomiot henkilöstön asemasta ja/tai työnantajaedunvalvonnasta sekä eläkkeistä.

-

Uusimaa-laki

64. Turvaako Uudenmaan erillislaki sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisen alueella yhdenvertaisesti muuhun maahan verrattuna?

kyllä

65. Turvaavatko HUSin lakisääteisiä tehtäviä koskevat säännökset erikoissairaanhoidon järjestämisen sekä yliopistollisen sairaalan tutkimus-, kehittämis- ja opetustehtävät (5 §)?

kyllä

66. Onko terveydenhuollon järjestämisvastuun jakautumisesta Uudellamaalla esitetty säädettäväksi tarkoituksenmukaisesti (Uudenmaan sote-maakuntien ja Helsingin kaupungin ensisijainen järjestämisvastuu, HUSin lakisääteiset tehtävät ja HUS-järjestämissopimus; 4, 5 ja 10 §)?

kyllä

67. Ovatko Helsingin kaupungin talouden eriyttämistä koskevat säännökset tarkoituksenmukaisia ja riittäviä turvaamaan toiminnan vertailtavuuden muuhun maahan nähden (5 luku)?

ei kantaa

68. Uusimaa-lain pykäläkohtaiset muutosehdotukset. OHJE: Erittele vastaukseen, mihin pykälään muutosehdotus liittyy lisäämällä pykälän numero ennen muutosehdotusta. Tee näin jokaisen pykälän kohdalla, jota kommentoit.

-

69. Vapaamuotoiset huomiot Uudenmaan erillislaista?

-

Yleishallintoa koskevat lait

70. Yleishallintoa koskevien lakien pykäläkohtaiset muutosehdotukset. OHJE: Erittele vastaukseen, mihin pykälään muutosehdotus liittyy lisäämällä pykälän numero ennen muutosehdotusta. Tee näin jokaisen pykälän kohdalla, jota kommentoit.

-

71. Vapaamuotoiset huomiot yleishallintoa koskevasta lainsäädännöstä.

-

Kysymyksiä sote-maakuntarakennelaista

72. Sote-maakuntarakennelaissa säädetään maakuntajaosta, joka toimii myös sote-maakuntien alueiden pohjana. Lisäksi laissa säädetään sote-maakuntien muuttamisesta, joka johtaa myös vastaavalla alueella maakuntajaon muutokseen. Onko esitetty sote-maakuntien ja niiden pohjana olevan maakuntajaon suhde sekä jaon muutosprosessi kriteereineen selkeä ja tarkoituksenmukainen ottaen huomioon maakuntajaon merkityksen muille aluejaoille?

kyllä

73. Pidättekö esitettyjä edellytyksiä sote-maakuntien muuttamiseksi tarkoituksenmukaisena sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen näkökulmasta? (erityisesti sote-maakuntarakennelain 2, 5 ja 10 §:t)

kyllä

74. Sote-maakuntarakennelain pykäläkohtaiset muutosehdotukset. OHJE: Erittele vastaukseen, mihin pykälään muutosehdotus liittyy lisäämällä pykälän numero ennen muutosehdotusta. Tee näin jokaisen pykälän kohdalla, jota kommentoit.

-

75. Muut vapaamuotoiset huomiot sote-maakuntarakennelaista.

-

Maakuntien ohjaus

76. Valtion ohjausta sekä sosiaali- ja terveydenhuollon että pelastustoimen järjestämisessä vahvistettaisiin. Onko tämä uudistuksen tavoitteiden näkökulmasta perusteltua?

ei pääosin [Valtion ohjauksen tulisi pääsääntöisesti tapahtua rahoituksen sääntelyn ja yhteisten keskeisten maakuntien strategioissa huomioitavien tavoitteiden asettamisen kautta. Sen sijaan keinot tavoitteiden saavuttamisesta tulisi jättää kokonaan maakuntien päätettäväksi. Valtion pitäisi omalta osaltaan myös huolehtia siitä, että maakunnilla olisi realistiset mahdollisuudet saavuttaa valtion ohjauksen asettamat tavoitteet.]

77. Ministeriöt ja maakunta kävisivät vuotuiset neuvottelut, joissa tarkasteltaisiin maakunnan toimintaa ja taloutta toteumatietojen ja ennusteiden näkökulmasta. Lisäksi erilliset ohjausneuvottelut käytäisiin vuosittain yhteistyöaluekohtaisesti. Onko neuvottelujen tavoite ja käsiteltävä asiakokonaisuus tarkoituksenmukainen?

kyllä

78. Maakuntien ja valtioneuvoston välille suunnitellaan ministeriöiden ja järjestämisvastuussa olevien tahojen vuorovaikutukseen perustuvaa aktiivista ohjausta, joka perustuisi avoimeen näkemysten ja

tietojen vaihtoon sekä järjestäjien toiminnan ja talouden jatkuvaluonteiseen arviointiin. Onko ohjausmalli uudistuksen tavoitteiden näkökulmasta perusteltu?

ei [Avoin tietojen vaihto ja toiminnan seuranta Valtioneuvoston ja maakuntien välillä on perusteltua, mutta yhteydenpitoon ei tulisi sisältyä mahdollisuutta Valtioneuvoston antamaan aktiivisen ohjauksen maakunnille ja yhteistyöalueille. Valtioneuvoston aktiivinen ohjaus kesken valtuustokauden kaventaisi maakuntien itsehallintoa ja itsemääräämisoikeutta sekä saattaisi tehdä ohjausjärjestelmästä epäselvän.]

Uudistuksen vaikutukset

79. Vaikutusten arvioinnissa on kuvattu ehdotuksen keskeiset vaikutukset. Miltä osin vaikutusten arviointia olisi korjattava, tarkennettava tai täydennettävä?

-

80. Onko uudistuksen muutoskustannukset tunnistettu ja arvioitu asianmukaisesti?

ei [Uudistuksen toteuttamisesta syntyy merkittäviä muutoskustannuksia, joiden kattaminen haastavassa kuntataloustilanteessa tulee olemaan vaikeaa. On tarkoituksenmukaista, että valtakunnallisen uudistuksen toimeenpanosta aiheutuvat kustannukset rahoittaa valtio täysimääräisesti. Valtion varaama rahoitus tähän vaikuttaa alimitoitettulta.]

81. Uudistuksesta aiheutuvia ICT:n ja tiedonhallinnan muutoskustannuksia on arvioitu hallituksen esityksen vaikutusarvioinneissa edellisen vaalikauden maakunta- ja sote-valmistelussa tunnistettujen kustannusarvioiden perusteella. Millaisia tarkennuksia ja täydennyksiä nyt esitettyihin arvioihin tulisi tehdä?

ICT-muutoksen toteuttamiselle aikataulu sote-maakuntien käynnistymisestä on liian kireä, aiheuttaen väistämättä kustannusten nousu-uhkaa ja resurssipulaa. Toimeenpanoon jää valmistelemaan suunnittelun ja toteutuksen osalta liian vähän aikaa. Erityisesti tulisi kiinnittää huomiota siihen, ettei samaan aikaan tehdä kansallisesti merkittäviä muita uudistuksia, kuten henkilötunnusuudistusta.

82. Näkemyksenne muista mahdollisista ICT- ja digiasioihin liittyvistä vaikutuksista ehdotetussa palvelurakenteessa?

Sote-maakunnan ja kunnan tulisi yhdessä toteuttaa terveyttä ja hyvinvointia edistäviä digitaalisia ratkaisuja. Digitaalisten ratkaisujen maakunnallinen toteuttaminen edellyttää selkeää ohjausta, vastuiden täsmentämistä ja kansallista rahoitusta. Palkkahallinnon ja taloushallinnon osalta sekä tietojärjestelmät että järjestelmätoimittajien resurssit ovat isona haasteena nopealla aikataululla samanaikaisesti tehtävissä, maanlaajuisissa uudistuksissa aiheuttaen merkittävän riskin mm. oikea-aikaisiin palkkojen maksatuksiin.

a) vuosina 2021-2022?

-

b) vuosina 2023-2024?

-

c) vuodesta 2025 alkaen?

Julkisen talouden suunnitelma (rahoitusperiaate) tulee ohjaamaan palveluverkon karsintaan ja palveluiden keskittämiseen.

a) vuosina 2021-2022?

-

b) vuosina 2023-2024?

-

c) vuodesta 2025 alkaen?

-

85. a) Tulisiko arvionne mukaan sote-maakunnille siirtyviä hankintasopimuksia mitätöitymään järjestämisvastuuta ja ostopalveluja koskevan sääntelyn nojalla?

-

b) jos kyllä, mikä olisi mitätöityvien sopimusten euromääräinen arvo?

-

c) liittyisikö arvionne mukaan mitätöityviin sopimuksiin yksityisille palveluntuottajille hyödyttömiksi jääviä investointeja, mitä nämä välittömät hyödyttömäksi jäivät investoinnit olisivat ja kuinka suurista menetyksistä olisi kyse?

-

Uudistuksen toimeenpanon tuki

86. Mihin aiheisiin liittyvää valtakunnallista tukea katsotte tarvitsevanne sote- ja maakuntaudistuksen alueelliseen toteutukseen?

sote-integraatio

muuta, mitä?

-

Muut kysymykset

87. Mahdolliset ehdotukset käsitteen ”sote-maakunta” korvaamiseksi jollain muulla käsitteellä.

-

88. Ehdotus sote-maakuntanne nimeksi.

-

89. Muut vapaamuotoiset huomiot hallituksen esitysluonnoksesta.

-

90. Muut yksilöidyt säädösmuutosehdotukset.

-

Lammela Jyri
Juupajoen kunta